

Soepel studeren met een handicap

59 GOOD PRACTICES OP HOGESCHOLEN EN UNIVERSITEITEN

WEBSITES, VOORLICHTING, AANPASSINGEN, INTAKE, BEGELEIDING

handicap
studie +
—
expertise
centrum

Over good practices

**DEZE BUNDEL MET GOEDE VOORBEELDEN EN MOOIE INITIATIEVEN OVER
STUDEREN MET EEN HANDICAP OF CHRONISCHE ZIEKTE IN HET HOGER
ONDERWIJS KOMT VOORT UIT HET SUBSIDIEPROGRAMMA PLAN VAN
AANPAK 'TERUGDRINGING BELEMMERINGEN IN HET HOGER ONDERWIJS
VOOR STUDENTEN MET EEN FUNCTIEBEPERKING'.**

Aan het Plan van Aanpak hebben 32 hogescholen en universiteiten meegedaan. De onderwijsinstellingen kregen over een periode van drie jaar gezamenlijk zes miljoen euro om beleid en voorlichting voor deze groep studenten te verbeteren en om de belangrijkste knelpunten aan te pakken. Die knelpunten verschilden per onderwijsinstelling. Zo heeft de één zich gericht op studenten met dyslexie en de ander heeft de procedures rondom de intake gestructureerd.

handicap + studie heeft de tussen- of eindrapportages van de onderwijsinstellingen geanalyseerd in opdracht van het ministerie van OCW. Op basis van de rapportages is deze bundel met good practices tot stand gekomen. Het subsidieprogramma Plan van Aanpak heeft zoveel producten en diensten opgeleverd die van grote waarde zijn. Heeft uw hogeschool of universiteit nog meer initiatieven die voor andere onderwijsinstellingen leerzaam kunnen zijn? Of is uw project afgelopen en wilt u graag een vervolg? Laat het ons weten, handicap + studie wil graag samen met de onderwijsinstellingen een verkenning van volgende projecten uitvoeren! Mail naar: algemeen@handicap-studie.nl

René van Pelt, directeur handicap + studie

AAN HET PLAN VAN AANPAK DEDEN DE VOLGENDE INSTELLINGEN MEE:

Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten

Marianne Gerner, 020 527 77 10,
m.gerner@ahk.nl

Avans Hogeschool

Els van Lith, 013 595 82 09,
em.vanlith@avans.nl

Christelijke Hogeschool Windesheim

Nienke Koning, 038 469 89 41,
nj.koning@windesheim.nl

De Haagse Hogeschool

Ciska de Bruijn, 070 445 88 33,
c.m.debruijn@hhs.nl

Driestar

Marry Biemond, 0182 52 51 98,
m.biemond@driestar-educatief.nl

Erasmus Universiteit

Bernard den Boogert,
010 408 11 33,
denboogert@oos.eur.nl

Fontys Hogescholen

Nico Schloen, 0877 87 38 09,
n.schloen@fontys.nl

Gereformeerde Hogeschool Zwolle

Ruud Mes, 038 425 55 42,
rmes@gh-gpc.nl

HAN

Jan Stapel, 024 353 13 30,
jan.stapel@han.nl

Hanzehogeschool Groningen

Gineke Schuiling, 050 595 40 28,
w.j.schuiling@pl.hanze.nl

Hogeschool INHolland

Gritche Monsma, 020 495 10 98,
gritche.monsma@inholland.nl

Hogeschool Rotterdam

Nel Hofmeester, 010 241 41 41,
p.m.hofmeester@hro.nl

Hogeschool Utrecht

Susan Kuiper, 030 238 87 23,
Susan.kuiper@hu.nl

Hogeschool van Amsterdam/ Universiteit van Amsterdam

Claudia Flügggen, 020 525 29 34,
c.flugggen@uva.nl
Mw. S. van Brederode,
020 652 12 07,
s.van.brederode@hva.nl

Hogeschool voor de Kunsten Utrecht

Anthonie Ross, 030 234 94 81,
anthonie.ross@central.hku.nl

Hogeschool Zuyd

Ton Gardier, 043 346 66 00,
a.j.j.gardier@hszuyd.nl

IPabo

Jenneke Brugman, 020 613 70 79,
j.brugman@hs-ipabo.nl

NHTV

Hermien Schippers, 076 533 22 03,
schippers.w@nhtv.nl

Open Universiteit

Cleo Merckx, 045 576 28 88,
info@ou.nl

Radboud Universiteit

Riekje Stuut, 024 361 23 45,
r.stuut@dsz.ru.nl

Rietveld Academie

Mirjam Mazurel, 020 571 16 43,
mmazurel@grac.nl

Rijksuniversiteit Groningen

Saskia Plass, 050 363 80 66,
s.plass@bureau.rug.nl

Saxion Hogeschool

Ivonne Weusthof, 0570 60 30 26,
y.j.g.m.weusthof@saxion.nl

Stenden

Nynke Vink, 0591 85 32 30,
Nynke.vink@stenden.nl

TU Delft

Suze Anne van Geffen,
015 278 80 04,
s.a.vangeffen@tudelft.nl

Universiteit Leiden

Marcel Melchers, 071 527 80 26,
mfm.melchers@ics.leidenuniv.nl

Universiteit Maastricht

Anita Jacobs, 043 388 52 66,
Anita.jacobs@ssc.unimaas.nl

Universiteit Twente

Renate van Luyk, 053 489 20 35,
r.e.vanluyk@utwente.nl

Universiteit Utrecht

Marjan Merton, 030 253 25 55,
m.a.merton@uu.nl

Universiteit van Tilburg

Wim Heuvelmans, 013 466 28 43,
w.j.c.m.heuvelmans@uvt.nl

Vrije Universiteit

Marjolein Touwen, 020 598 35 62,
m.touwen@dienst.vu.nl

Wageningen University

Frans Zoon, 0317 48 60 28,
Frans.zoon@wur.nl

Inhoud

VOORLICHTING	8
Voor studenten	9
Voor medewerkers	13
INTAKE, REGISTRATIE EN PROCEDURES	16
AANPASSINGEN EN VOORZIENINGEN	22
BEGELEIDING	26
DESKUNDIGHEIDSBEVORDERING	30
Algemeen	31
Autisme	32
Dyslexie	34
STAGE EN WERK	38
STUDENTEN PARTICIPATIE EN PLATFORMS	42
COLOFON	46

Voorlichting

VOOR STUDENTEN EN MEDEWERKERS

VOORLICHTING VOOR STUDENTEN

www.studerenmeteenfunctiebeperking.nl

Wie heeft dat mooie webadres geclaimd? Studenten en medewerkers van de UvA en de HvA vinden hier informatie over studeren met een functiebeperking op hun onderwijsinstelling. Op de website is alle informatie verzameld over voorzieningen bij studeren met een functiebeperking op deze twee instellingen.

.....
www.studerenmeteenfunctiebeperking.nl

Hogeschool van Amsterdam/Universiteit van Amsterdam

Op alle vragen antwoord

Op www.saxion.nl/studerenmeteenhandicap vinden (aankomende) studenten, docenten en studiebegeleiders op werkelijk elke vraag een antwoord. En verstrekt de website zelf het antwoord niet, dan verwijst hij door naar een relevante andere website. Aankomende studenten krijgen hier uitleg wat ze het beste kunnen doen als ze overwegen om op het Saxion te gaan studeren.

.....
www.saxion.nl/studerenmeteenhandicap

Saxion Hogeschool

Folders en boekenleggers

Op de Hogeschool Arnhem Nijmegen is veel gedaan aan voorlichting aan studenten. Er is informatie op de website, er zijn folders, brochures en boekenleggers over studeren met een functiebeperking. Aankomende studenten kunnen vooraf een gesprek aanvragen met een decaan.

.....
Diverse publikaties

HAN

Ook voor buitenlandse studenten

Niet alleen Nederlandse studenten met een functiebeperking zijn op zoek naar informatie over geschikte studies, ook studenten uit het buitenland willen graag meer weten. Hogeschool Zuyd is hierop ingesprongen door haar website en routeplanner ook in het Engels uit te brengen. Vastgelegd is dat de website ook de komende jaren up-to-date gehouden wordt.

.....
*<http://functiebeperking.hszuyd.nl> of www.hszuyd.nl/functiebeperking
Hogeschool Zuyd*

Digitaal toegankelijk

Een website vol informatie voor studenten met een functiebeperking bereikt een deel van deze doelgroep pas als hij ook toegankelijk is. De Hogeschool voor de Kunsten Utrecht bouwde daarom een website die grotendeels aan de W3C-richtlijnen voldoet en daardoor gebruikt kan worden door bijvoorbeeld slechtzijende studenten.

Op het studentendeel van de website zijn per faculteit de in het kader van het plan van aanpak ontwikkelde protocollen 'studeren met een functiebeperking' opgenomen.

.....
www.hku.nl en sscweb.hku.nl

Hogeschool voor de Kunsten Utrecht

(Studie)dips

Veel studenten zien het om allerlei redenen soms even niet meer zitten met hun studie. Zonder gelijk het stempel 'depressief' te krijgen kunnen ze op de website: www.rug.nl/studenten/voorzieningen/studieondersteuning/tipsoverdips/index van de Rijksuniversiteit Groningen terecht voor tips. De website geeft in korte laagdrempelige filmpjes informatie over voorzieningen van de RUG. Zijn voorzieningen niet nodig, maar is de student simpelweg op zoek naar antwoorden, dan staan er allerlei al eerder gestelde vragen op de website en kan de student ook zijn eigen vraag stellen.

Tips over dips, film en interactieve website

Rijksuniversiteit Groningen

Ook de Universiteit van Amsterdam en de Hogeschool van Amsterdam hebben een film gemaakt over studeren met een functiebeperking

Functiebeperking in het nieuws

De hogeschoolkrant of het universiteitsblad wordt verslonden door heel veel betrokken studenten en medewerkers. Vandaar dat de HvA en de UvA daarin een uitgebreide special publiceerden over studeren met een functiebeperking. Ze gingen op zoek naar rustruimtes (soms onvindbaar), interviewden studenten met een beperking en verstrekten tussen het luchtige en persoonlijke nieuws door een heleboel informatie.

Speciale editie Folia en Havana

Hogeschool van Amsterdam/Universiteit van Amsterdam

De Vrije Universiteit bracht een speciale bijlage uit bij universiteitsblad Ad Valvas. Ook Stenden Hogeschool bracht een speciale editie uit met als thema stagelopen met een functiebeperking

Heimwee of depressie?

Buitenlandse studenten hebben het soms moeilijk in Nederland. Hebben ze alleen heimwee en kunnen ze niet wennen of is er meer aan de hand? De Rijksuniversiteit Groningen traint zijn medewerkers en autochtone studenten en brengt de folder 'an enjoyable stay in Groningen' uit om deze groep te begeleiden, of ze nou heimwee hebben, of 'echte' psychische klachten.

Psychische klachten bij internationale studenten
Rijksuniversiteit Groningen

Doelgroepgericht voorlichten

Op grote voorlichtingsevenementen of tijdens de introductie is er niet altijd tijd en aandacht voor studeren met een functiebeperking. De Universiteit Twente heeft daarom de voorlichtingsbijeenkomst "onbeperkt studeren" (ook in het Engels) voor aankomende studenten en de informatieochtend "onbeperkt studeren" in de introductieweek op hun programma gezet. Via specifieke bijeenkomsten worden ook de ouders betrokken bij de universiteit. Omdat blijkt dat functiebeperkingen als bijvoorbeeld dyslexie en autisme om verschillende benaderingen vragen, is het programma nu gedifferentieerd door middel van verschillende lunchbijeenkomsten.

Voorlichting "Onbeperkt studeren"
Universiteit Twente

De Wageningen University verzorgt soortgelijke avonden voor nieuwe studenten.

VOORLICHTING VOOR MEDEWERKERS

Good practices online

Goede en originele voorzieningen zijn een inspiratiebron voor andere instellingen. Wie graag inspiratie opdoet, kan terecht op de website van de VU. Op www.vu.nl/goodpractices staan producten uit onder andere het Plan van Aanpak van de VU.

.....
www.vu.nl/goodpractices

Vrije Universiteit

De goede weg

De UvA en HvA hebben samen een routewijzer ontwikkeld voor hun studieadviseurs, studentendecanen en studieloopbaanbegeleiders. Dankzij de routewijzer hebben zij altijd alle informatie over studeren met een functiebeperking bij de hand. Zo weten ze wat een beperking inhoudt, hoe ze een student het beste kunnen benaderen en waar hij of zij terecht kan voor meer hulp.

.....
Routewijzer

Hogeschool van Amsterdam / Universiteit van Amsterdam

Een doos vol informatie

Docenten op de Rietveld Academie hebben informatie over studeren met een functiebeperking altijd bij de hand. In een toolkit vinden ze niet alleen een boekje met alle voorzieningen en procedures op de Rietveld Academie, maar ook ervaringsverhalen en informatie van bijvoorbeeld het Trimbos instituut en het Fonds Psychische Gezondheid. De inhoud wordt aangepast aan thema's die op dat moment actueel zijn.

.....
Toolkit voor docenten

Gerrit Rietveld Academie

Naslagwerk

Het boekje 'leerlingen met een specifieke hulpvraag' is voor de studieadviseurs van de TU Delft een naslagwerk op het gebied van studeren met een functiebeperking. Het heeft voornamelijk betrekking op verschillende psychische stoornissen en biedt een leidraad in hoe hiermee het beste omgegaan kan worden.

Naslagwerk 'Leerlingen met een specifieke hulpvraag'

TU Delft

Ook op de HAN is een handleiding over studeren met een functiebeperking gemaakt voor docenten en studieloopbaanbegeleiders.

(Bijna) overal is aan gedacht

De voorzieningenbank van De Haagse Hogeschool bevat een omschrijving van alle voorzieningen die gerealiseerd kunnen worden of ooit gerealiseerd zijn op de hogeschool. Hiermee biedt de hogeschool studenten en medewerkers niet alleen een overzicht, maar brengt zij ze misschien ook op nieuwe ideeën, waardoor het onderwijs voor de student nog toegankelijker wordt.

Voorzieningenbank

De Haagse Hogeschool

Serviceteam

Hoe zorg je ervoor dat de ondersteunende diensten niet alleen goede en snelle service bieden, maar ook geïnformeerd blijven en meedenken over slimme oplossingen voor het uitvoeren van noodzakelijke voorzieningen? In het 'serviceteam' van De Haagse Hogeschool werken contactpersonen van diensten samen bij het afstemmen van de ondersteuning. Daarmee vormen zij intern en extern een netwerk van aanspreekpunten: in de bibliotheek, bij onderwijszaken, in het facilitair bedrijf, bij communicatie en marketing, bij de dienst ict en andere studentenzaken. Dit team ontwikkelde o.a. een rustruimte, bracht Kurzweil op het net en waarborgt de samenhang in de uitvoering.

.....
Serviceteam functiebelemmering

De Haagse Hogeschool

.....
Zie ook: Disability Centre Fenestra Universiteit Leiden p.23

Intake, registratie
en procedures

Gelinkt aan Studielink

Bij inschrijving op Hogeschool Utrecht wordt in het registratiesysteem Studielink een vraag gesteld over eventuele beperkingen. Studenten die hier aangeven een functiebeperking te hebben, worden automatisch uitgenodigd voor een intakegesprek met een decaan en geregistreerd. Hierdoor zijn de studenten vroeg gesignaleerd en kost het ze weinig moeite om de juiste persoon te vinden om de benodigde voorzieningen te regelen.

---

*Koppeling Studielink aan administratie decanen
Hogeschool Utrecht*

Een soortgelijk initiatief bestaat op Fontys Hogescholen. Hier wordt de studievoortgang van deze groep gevolgd en vergeleken met de resultaten van de complete studentenpopulatie

Een contract voor voorzieningen

Op de Universiteit Utrecht sluiten studenten een contract af met hun opleiding. Hiermee doen zij een aanvraag voor de benodigde voorzieningen voor de rest van hun studie (ook al ze bij een andere opleiding vakken willen volgen) en kan de universiteit lekker op tijd registeren welke studenten een steuntje in de rug nodig hebben.

---

*Onderwijscontract
Universiteit Utrecht*

Met handtekening soepel studeren

Elke keer je verhaal doen en uitleggen waarom je hulpmiddelen nodig hebt, hoeft op de IPABO niet meer. Als een student aan het zorgteam heeft duidelijk gemaakt welke voorzieningen hij nodig heeft, krijgt hij een verklaring, met ondertekening van de examencommissie, die hem de rest van zijn studie de benodigde hulpmiddelen garandeert.

---

*Verklaring zorgteam
IPABO*

Goed op papier

Bij Avans Hogeschool ziet alles er op papier alvast goed uit. Alle processen rondom intake, onderwijs, toetsing, ICT en facilitaire voorzieningen zijn vastgelegd in protocollen die nog eens extra gecheckt zijn op hun werkbaarheid. Nu zijn ze voorgelegd aan de Raad van Bestuur om opgenomen te worden in het beleid van Avans.

Intake-, onderwijs-, toetsings-, ICT- en facilitair protocol

Avans Hogeschool

Soortgelijke initiatieven op: Christelijke Hogeschool Windesheim en Stenden Hogeschool

Uit de OER

Het vastleggen van goede ideeën is misschien wel de belangrijkste stap om ze gemeengoed te maken. Vandaar dat Windesheim zijn beleid op het gebied van studeren met een functiebeperking heeft vastgelegd als onderdeel van zijn OER. In dit uitvoeringsreglement zijn de insteekprocedures, rechten, plichten, verantwoordelijkheden en faciliteiten voor studenten met een functiebeperking benoemd en vastgelegd.

Uitvoeringsreglement studeren met een functiebeperking

Christelijke Hogeschool Windesheim

Eenheid

Met verschillende grote locaties is het moeilijk om op een lijn te zitten en om overzicht te hebben over alle mogelijkheden voor studenten met een functiebeperking. Vandaar dat Hogeschool INHolland heeft ingezet op een formulierenset voor intake en aanvraag van voorzieningen en een voorzieningenlijst die instellingsbreed gebruikt kunnen worden om studenten met een functiebeperking te ondersteunen bij hun studie.

Formulierenset en voorzieningenlijst

Hogeschool INHolland

Universiteitsbreed

De Vrije Universiteit wil belemmeringen voor studenten met een beperking zover mogelijk terugdringen. Er is een goed netwerk van contacten bij centrale diensten en faculteiten en er zijn diverse overlegvormen. Via vastgelegde procedures zijn speciale voorzieningen als een persoonlijk kluisje, parkeerkaart, stallingruimte, toegangspas, toegankelijke collegezalen en gebruik van de ruistrimte vastgelegd.

Via onder andere de digitale nieuwsbrieven informeert de VU studenten en medewerkers over nieuwe ontwikkelingen. Jaarlijks wordt de SCHIB-AWARD uitgereikt aan de medewerker/afdeling die zich bijzonder heeft ingezet voor studenten met een beperking.

Speciale voorzieningen en een netwerk

Nieuwsbrieven: www.vu.nl/functiebeperking

Vrije Universiteit

Tien punten voor registratie

De Erasmus Universiteit helpt studenten die hun beperking registreren. Via de Tienpuntenkaart krijgen zij automatisch een intakegesprek en hebben zij recht op tien standaardvoorzieningen, vanaf de intake geldig voor hun hele studie:

1. Een persoonlijk intakegesprek met een studentendecaan en/of studieadviseur, en zo mogelijk je ouders (als de student dat wil);
2. Een welkomstlunch in het eerste trimester van je studie en een terugkomdag later in het jaar;
3. Een empowermenttraining in het eerste trimester van je studie;
4. De mogelijkheid voor een jaar extra prestatiebeurs;
5. Andere financiële ondersteuning bij het afstuderen bij vertraging;
6. Eventuele speciale studieondersteunende voorzieningen;
7. Eventuele extra coaching bij het plannen van je studie;
8. Eventueel een gratis parkeerkaart;
9. Verlenging van tentamentijd, een aparte tentamenruimte en speciale ondersteunende cursussen voor bepaalde handicaps;

10. Dyslexie: verlenging van tentamentijd, een aparte tentamenruimte, een studieondersteunende- en loopbaancursus.

Benodigde andere maatregelen komen in het intakegesprek natuurlijk ook aan de orde, maar worden per student individueel geregeld.

Tienpuntenkaart

Erasmus Universiteit

Intake geautomatiseerd

Elke student is anders, maar als elke intake volgens bepaalde richtlijnen verloopt, levert dat een goed beeld op van de specifieke voorzieningen die noodzakelijk zijn om met succes aan het onderwijs te kunnen deelnemen.

De Haagse Hogeschool ontwikkelde een digitaal intake systeem dat deel uitmaakt van Regis, het digitale dossier van de decanen. Het is gekoppeld aan websites en bruikbare applicaties, doorloopt een aantal systematische stappen en maakt het mogelijk om met een druk op de knop een panklare aanvraag voor voorzieningen bij de examencommissie te versturen. Dat is kwaliteitswinst en bespaart de decaan veel tijd.

Intake-instrument decanen

De Haagse Hogeschool

Volg de student

In het studentenvolgsysteem van de Universiteit Maastricht zijn alle gegevens van de student opgenomen en zijn de verschillende registratiesystemen allemaal geïntegreerd (bijvoorbeeld adresgegevens, studievoortgang, cursusaanbod, inschrijving en onderwijsbeoordelingen).

De registratie wordt gedaan bij de (her)inschrijving, waarbij studenten een melding kunnen maken van hun functiebeperking. Daarna ontvangen de studenten een informatieve e-mail over studeren met een functiebeperking aan de Universiteit Maastricht. Daarin wordt de mogelijkheid voor een persoonlijk gesprek ook genoemd.

Studentenvolgsysteem

Universiteit Maastricht

Zoeken op functiebeperking

Op de TU Delft bestaat een database voor studentendecanen en –psychologen waarin alle contacten, adviezen en interventies met betrekking tot studenten zijn opgeslagen. Deze is gekoppeld aan de database met studenten met een functiebeperking. Als het (privacy)technisch mogelijk is, krijgen ook studieadviseurs straks toegang tot deze gegevens. Met dit systeem verzamelt de universiteit veel gegevens en worden er precedenten en voorbeelden geschapen.

Database met contact, advies- en interventiegegevens

TU Delft

Zie ook: Disability Centre Fenestra Universiteit Leiden p.23

Aanpassingen en
voorzieningen

Eenheid in diversiteit

Niet alleen studenten met een functiebeperking hebben bijzondere aanpassingen nodig, ook allochtone studenten passen bijvoorbeeld niet altijd zomaar in het reguliere collegeprogramma. Windesheim heeft daarom zijn krachten gebundeld en een herkenbaar en eenduidig steunpunt diversiteit opgericht, met niet alleen informatie en voorzieningen voor studenten met een beperking, maar ook voor topsporters en anderstalige studenten.

Servicepunt diversiteit

Christelijke Hogeschool Windesheim

Kennis, voorlichting en cijfers

Eén steunpunt voor voorlichting, intake, aanvraag van voorzieningen en onderzoek op het gebied van studeren met een functiebeperking. De Universiteit Leiden heeft het voor elkaar. Disability Centre Fenestra volgt de ingeschreven studenten, signaleert knelpunten en verzorgt op basis daarvan de benodigde voorzieningen. Ook verzorgt hetzelfde centrum trainingen voor medewerkers en is een eenduidige intake opgezet.

Disability Centre Fenestra

Universiteit Leiden

Digitale colleges

Sommige vakken van de Universiteit Utrecht worden ondersteund door weblectures. Dit maakt college volgen voor studenten (met een beperking) een stuk makkelijker. Ook blijkt het handig voor studenten die wel aanwezig waren, maar delen van het college nog een keer willen herhalen of zich goed willen voorbereiden op het tentamen.

Weblectures

Universiteit Utrecht

Gebouwen getest

De bestaande en nieuwe gebouwen van de Wageningen University zijn nog eens streng bekeken. Aan de hand van de ITS-criteria (internationaal toegankelijkheidssymbool) is gekeken hoe de gebouwen toegankelijker gemaakt konden worden. De universiteit voldoet nog niet compleet aan ITS, omdat dit heel veel extra eisen met zich meebracht, maar heeft een groot deel van de adviezen wel meegenomen in aanpassingen van bijvoorbeeld het ontwerp van de nieuwbouw.

Onderzoek naar toegankelijkheid gebouwen

Wageningen University

Begeleiding

Persoonlijke gebruiksaanwijzing

Voor studenten met ADHD is het niet altijd gemakkelijk om uit te leggen met welke begeleiding zij optimaal studeren. Daarom krijgen zij op de Hanzehogeschool een handreiking mee voor hun docenten. Deze is specifiek gericht op de student en geschreven door een gespecialiseerde orthopedagoog. In de coachgroep ADHD worden thema's als studieaanpak, structureren, plannen en leer- en studiestijlen behandeld. De student krijgt op de Hanzehogeschool van de trainer aan het einde van de training een handreiking mee voor de studieloopbaanbegeleider met goede adviezen voor de begeleiding van de student.

Persoonlijke handreiking bij ADHD

Hanzehogeschool Groningen

Moeite met groepswork

Groepswork wordt steeds belangrijker in het hoger onderwijs. Dat maakt het studeren voor sommige studenten niet makkelijker op. Als de student erg verlegen is, vroeger is gepest, ASS heeft of weer moet wennen aan het academische leven is dit vaak het lastigste deel van hun studie. Universiteit Twente ondersteunt deze studenten daarom door middel van een cursus "contacten, durven, doen", waar ze getraind worden in het leggen van contacten en het maken van groepsopdrachten.

Training "contacten, durven, doen"

Universiteit Twente

Psychische klachten professioneel begeleid

Hogeschool de Driestar heeft het begeleidingssysteem voor studenten met psychische problemen uitgebreid. De studieloopbaanbegeleiders vormen de eerstelijnszorg en geven zo mogelijk persoonlijk advies. In samenspraak met de coördinator van het begeleidingsteam kunnen ze de student doorverwijzen naar de tweedelijnszorg, die bestaat uit individuele begeleiders met een relevante opleiding en contacten met onder andere HDS Kwadraat en Eleos/SGJ, (christelijke) organisaties op het gebied van zorg en welzijn.

---

*Intensivering begeleiding studenten met psychische problematiek
Driestar hogeschool, IPABO*

Beperking als keuzevak

De Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten trekt de functiebeperking uit het verdomhoekje door het keuzevak 'beperking of bron van inspiratie'. Hier vragen studenten uit verschillende kunst disciplines zich af: 'Hou je je functiebeperking geheim en werk je er omheen of maakt het wie je bent als kunstenaar?' In gesprekken ontstaat het besef dat een functiebeperking niet alleen een handicap is, maar ook iets toevoegt aan je identiteit als kunstenaar. Studenten bouwen hiermee aan hun mentale weerbaarheid. Daarnaast hoopt de hogeschool dat zo het taboe rond functiebeperkingen kleiner wordt.

---

*Keuzevak 'beperking of bron van inspiratie'
Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten*

Empower de studenten

Studieloopbaanbegeleiders van de Hanzehogeschool kregen een reeks van trainingen over studeren met een functiebeperking aangeboden. Niet alleen maakten zij kennis met beperkingen als ADHD, dyslexie, autisme en doofheid, maar ook leerden ze wat dit voor de student betekent. Daarnaast volgden zij een training 'empowerment' zodat ze dit in hun begeleiding kunnen gebruiken. De trainingen worden komende jaren voortgezet.

Training studieloopbaanbegeleiders

Hanzehogeschool Groningen

De goede verwijzing

Een student heeft hulp nodig en is daar uiteindelijk van overtuigd. Waar verwijst je hem dan naar door? De IPABO ontwikkelde hiervoor een sociale kaart, waarmee docenten en studieloopbaanbegeleiders studenten kunnen doorverwijzen naar het juiste adres. De sociale kaart bevat niet alleen gegevens van medische voorzieningen, psychische hulp en ondersteuning bij functiebeperkingen, maar ook van rouwverwerking, slachtofferhulp en maatschappelijke dienstverlening.

Sociale kaart

IPABO

Deskundigheids-
bevordering

ALGEMEEN, AUTISME EN DYSLEXIE

ALGEMEEN

Geef het door

De Hogeschool INHolland heeft een aantal studieloopbaanbegeleiders getraind zodat zij goed voorbereid het gesprek met een studenten met een functiebeperking aan kunnen gaan. Daarna hebben deze mensen hun kennis verspreid onder de rest van de studieloopbaanbegeleiders op hun School. Niet overal verloopt die verspreiding even soepel, maar de training is wel opgenomen in het standaard trainingsaanbod voor nieuwe studieloopbaanbegeleiders.

Train de trainer, training voor studieloopbaanbegeleiders

Hogeschool INHolland,

Avans Hogeschool heeft een soortgelijke training opgezet.

Kennis in en buitenshuis

Je hoeft het wiel geen twee keer uit te vinden. Vandaar dat de HAN externe deskundigen betreft bij het opdoen van expertise. Daarnaast maken ze ook gebruik van hun eigen kracht. De school heeft een lectoraat autisme en zet de faculteit Educatie in op het gebied van dyslexie.

Deskundigheidsbevordering

Hogeschool voor Arnhem en Nijmegen

Zie ook: Disability Centre Fenestra Universiteit Leiden p.23

AUTISME

Studeren met een maatje

Op kamers, veel eigen verantwoordelijkheid en samenwerking met medestudenten met een beetje hulp wordt het voor veel studenten met een functiebeperking een stuk makkelijker. Daarom biedt de Radboud Universiteit studenten een maatje aan die hen op weg helpt. Omdat dit een getrainde medestudent is, en geen drukbezette studieadviseur of psycholoog, is de drempel laag en de gesprekken informeel.

Maatjesproject

Radboud Universiteit, TU Delft

Autismespectrumstoornis in Utrecht

Studenten met een autismespectrumstoornis kunnen bij de Universiteit Utrecht op veel hulp rekenen. Dit begint al bij de introductie waar ze met hun speciale introductiegroepje Utrecht en de universiteit of hogeschool leren kennen. Daarnaast biedt de UU een begeleidingsgroep aan waarin studenten in door GGZ Altrecht en een studentenpsycholoog begeleid worden bij hun studie. Ook individuele begeleiding is mogelijk. Per 1 januari 2009 is er een speciale wooneenheid voor 4 studenten met een stoornis in het autistisch spectrum. De wooneenheid is samen met de Stichting Studenten Huisvesting Utrecht gerealiseerd. Studenten kunnen hier een jaar blijven wonen en krijgen begeleiding bij het leren zelfstandig op kamers te wonen.

Introductie voor studenten met ASS

Begeleidingsgroep voor studenten met ASS

Ook op de Radboud Universiteit, de Hogeschool van Amsterdam en de Universiteit van Amsterdam

Begeleid wonen voor studenten met ASS

Universiteit Utrecht

Contact met aanleverend onderwijs

VSO-scholen hebben heel veel expertise en daarnaast veel persoonlijk inzicht in hun leerlingen. Daarom werkt Fontys samen met VSO de Berkenschutse om studenten met een autismespectrumstoornis een gemakkelijke overstap te bezorgen. Via de Fontys competentiewijzer (FCW) krijgen aanstaande studenten inzicht in hun doelen en werkpunten en resultaten uit het eerste jaar worden teruggekoppeld aan de Berkenschutse (en eventueel andere toeleverende scholen). Daarnaast zijn er een quickscan en een gespreksagenda ontwikkeld speciaal voor studenten met een autismespectrumstoornis.

Overleg toeleverend VSO in geval van autismespectrumstoornissen
Fontys Hogescholen

DYSLEXIE

Kurzweil ondersteunt dyslexie

Een aantal onderwijsinstellingen hebben een proef met Kurzweil software uitgevoerd. Hiermee kunnen studenten met dyslexie hun literatuur inscannen en later laten voorlezen, zodat studeren minder tijd kost. Uit de proeven kwamen heel verschillende resultaten. Op sommige instellingen was de proef bijvoorbeeld een groot succes, terwijl in andere gevallen studenten maar mondjesmaat gebruikmaken van de optie.

Kurzweil testen

Erasmus Universiteit, Universiteit Utrecht, Hogeschool Rotterdam

Kurzweil thuis

Natuurlijk is het prettig om Kurzweil te kunnen gebruiken op school, maar thuis studeren is nog fijner. Vandaar dat de Fontys Lerarenopleidingen in Tilburg studenten met dyslexie een USB-stick met Kurzweil aanbiedt. Voor 175 euro per jaar kunnen zij de stick lenen. Als ze hun propedeuse of diploma halen, krijgen zij hun geld terug.

Kurzweil USB-sticks

Fontys Hogescholen

Dyslexie onder de loep

De faculteit Kunst & Economie van Hogeschool voor de Kunsten Utrecht heeft studenten met dyslexie eerst gevraagd wat zij nodig hadden om onbepaald te kunnen studeren. Aan de hand hiervan is een protocol opgesteld. Elke student kan aanspraak maken op standaardvoorzieningen zoals extra tijd of een vergroot lettertype bij tentamens. Actieve deelname aan de werkgroep Dyslexie, waar studenten met dyslexie met een tutor aan de slag gaan met hun leerstrategieën, geeft studenten recht op aanvullende voorzieningen. Deze werkgroep kreeg erg positieve reacties.

Dyslexiebeleid

Hogeschool voor de Kunsten Utrecht

Een soortgelijke cursus bestaat op de Universiteit van Amsterdam en de Hogeschool van Amsterdam en Hogeschool INHolland

Dyslexiesoftware met hulp

Veel onderwijsinstellingen bieden softwareprogramma's aan om studenten met dyslexie te ondersteunen. Toch wordt er op sommige instellingen nog weinig gebruik van gemaakt. De Hanzehogeschool biedt daarom met het gebruik van de software ook een workshop aan waarin de studenten leren hoe ze de software kunnen gebruiken en hoe deze hen helpt bij hun taalproblemen. Ook geeft de training inzicht in de oorzaken van dyslexie en gaat de student op zoek naar de leerstijl die het beste bij hem of haar past.

Workshop 'omgaan met dyslexie en het gebruik van software'

Hanzehogeschool Groningen

Dyslexie internationaal

Stenden Hogeschool liet studenten onderzoeken welke beperkingen internationale studenten hadden en stimuleerde zijn marketingafdeling om meer op deze doelgroep in te zetten. Daarnaast bleken relatief veel studenten van de internationale opleiding IHM te kampen met dyslexie. Om hen te ondersteunen ontwikkelde Stenden een Engelse training voor studenten met dyslexie die enthousiast ontvangen wordt.

[Onderzoek en training dyslexie voor internationale studenten](#)
[Stenden Hogeschool](#)

Dyslexie-startpagina binnen Blackboard

Voor studenten met dyslexie bestaan verschillende voorzieningen, maar waar verzamel je de informatie daarover? De VU maakte daarom een startpagina binnen Blackboard waar studenten relevante links, youtube-filmpjes, digitale hulpmiddelen en informatie over wie, wat, waar en hoe op het gebied van studeren met dyslexie op de VU kunnen vinden. Via <http://bb.vu.nl> tabblad community > dienst studentenzaken > VU startpagina Dyslexie bereik je deze pagina.

[Blackboard startpagina dyslexie](#)
[Vrije Universiteit](#)

Stage en werk

Standaard speciale stage

Het extra stageprotocol van Hogeschool Utrecht wordt, naarmate er meer studenten met een functiebeperking gebruik van maken, steeds verder aangepast aan de praktijk. Het protocol bevat een beschrijving van aanvullende activiteiten voor de student en stagebegeleiders die van pas kunnen komen bij het afronden van de stage.

Stageprotocol

Hogeschool Utrecht

Vorbereid op stage

Artikelen in de hogeschoolkrant leidden bij Stenden uiteindelijk tot een boekje met stageverhalen, speciaal bedoeld voor stagecoördinatoren en studenten met een functiebeperking. De inhoud bestaat uit 8 (succes-) verhalen en de stagewijzer van handicap + studie waarmee de studenten en hun coördinatoren snel en laagdrempelig kunnen worden geïnformeerd.

Stageverhalen

Stenden University

En dan de arbeidsmarkt

De studie is succesvol afgerond, maar hoe vind je werk met een functiebeperking? De Erasmus universiteit kijkt verder dan vier of vijf jaar studeren en organiseert de informatiebijeenkomst 'Arbeidsmarkt en functiebeperking'. Hier wordt besproken wat de rechten, plichten en mogelijkheden zijn, wanneer je je beperking meldt tijdens een sollicitatieprocedure en wat de mogelijkheden zijn met betrekking tot studie- en loopbaankeuze. Niemand staat na zijn studie immers graag alsnog langs de kant.

Informatiebijeenkomst 'arbeidsmarkt en functiebeperking'

Erasmus Universiteit

Persoonlijk en zakelijk

Voor solliciteren moet elke student behoorlijk wat nieuwe vaardigheden ontwikkelen, daarom biedt Hogeschool Utrecht deze zakelijke vaardigheden aan in een speciale training, ontwikkeld in samenwerking met handicap + studie. Daarnaast richt de training zich op de persoonlijke ontwikkeling van de student met een functiebeperking, zodat hij steviger in zijn schoenen staat tijdens het sollicitatieproces.

Sollicitatietraining

Hogeschool Utrecht, Hanzehogeschool Groningen

Op zoek naar mogelijkheden en potentie

Natuurlijk is een student zich bewust van zijn beperking, maar kent hij ook zijn talenten, mogelijkheden en potenties als hij op zoek gaat naar werk? Daarom biedt de Universiteit Maastricht naast andere trainingen van UM Career Services ook de workshop 'Talenten en onbegrensde beperkingen' waarbij studenten voordat ze leren solliciteren en onderhandelen eens goed kijken naar hun persoonlijk profiel en werkprofiel. Hiermee geeft de universiteit de student een stukje zelfvertrouwen dat hij goed kan gebruiken bij zijn nieuwe carrièrestap.

Talenten en onbegrensde beperkingen

Universiteit Maastricht

De wetten en regels van werk

Naast het vinden van een leuke baan zijn er meer factoren om rekening mee te houden als je aan de slag gaat met een functiebeperking. Daarom organiseert Stenden in samenwerking met twee ROC's informatieavonden voor studenten in de laatste fase van hun studie. Op deze avonden wordt informatie verstrekt door verschillende organisatie, zoals bijvoorbeeld het UWV en MEE.

Informatieavond uitstroom naar werk

Stenden Hogeschool

Studentenparticipatie
en platforms

Zichtbaar tijdens voorlichtings- en introductiedagen

Studenten met een functiebeperking moeten zo vroeg mogelijk geïnformeerd worden, zodat zij weten bij wie ze terecht kunnen voor begeleiding en ondersteuning en welke voorzieningen er zijn. De Vrije Universiteit promoot zijn platform SCHIB (Studenten Contact Hulp en Informatie bij Beperkingen) onder andere op open dagen, de laatkiezersdag en tijdens de introductie van de eerstejaars. Tijdens voorlichtingsdagen heeft zij een gezellige huiskamerstand, om aankloppen een stukje laagdrempeliger te maken. Platform SCHIB heeft ook een eigen vlag en eigen t-shirts om de zichtbaarheid te verbeteren.

Zichtbaarheid van SCHIB

Vrije Universiteit

Les van ervaringsdeskundigen

Op de Hogeschool Rotterdam krijgen alle docenten en aanstaande studiebegeleiders de workshop 'Zo kan het ook!' over studeren met een functiebeperking. Twee studenten geven samen met een decaan uitleg over hun functiebeperking. Tot nog toe krijgen ze veel positieve reacties. Het hoofddoel van de training is de dialoog tussen studenten en docenten, maar daarnaast wordt er ook informatie verstrekt en inzicht gegeven over studeren met een functiebeperking.

Workshop 'Zo kan het ook!'

Hogeschool Rotterdam

De kracht van verhalen

Studenten met een functiebeperking hebben verhalen over hun talenten, hun (on)mogelijkheden en de invloed van hun beperking op hun studie. NHTV zet deze verhalen in om begrip te kweken en kennis te vergroten door 'een kopje koffie' met het college van bestuur en het brede management bij de opleidingen. Daarnaast vindt er een themalunch plaats met nieuwe medewerkers en gaan zij het gesprek aan met medewerkers tijdens een hogeschoolbrede onderwijs-/studiedag.

Inzet van studenten met een functiebeperking in voorlichting

NHTV

Studenten promoten zichzelf

Het Power Platform van Avans Hogeschool was afgelopen jaar overal! Herkenbaar via een poster, op de introductiemarkt en bij de opening van het nieuwe gebouw, met een flyer, bij een vergadering van de Raad van Bestuur en lunchend met geïnteresseerde studenten. Natuurlijk houden ze ook nog gezellige informele borrels, want de boog kan niet altijd gespannen staan. Een voorbeeld van studenten die zichzelf 'empoweren'.

Power Platform

Avans Hogeschool

Platform SCHIB van de Vrije Universiteit organiseert soortgelijke activiteiten

Voordeel uit verschillende locaties

Vaak heeft elke locatie zijn eigen cultuur, vaak lastig als alle neuzen dezelfde kant op moeten wijzen. Bij INHolland maken de studentenplatforms er juist gebruik van. Elk platform heeft zijn eigen identiteit en activiteiten en door uitwisseling stimuleren en inspireren zij elkaar om nog beter op te komen voor studenten met een functiebeperking.

Uitwisseling platforms

Hogeschool INHolland

Borg het studentenpanel

Studentenpanels van studenten met een functiebeperking zijn niet altijd gemakkelijk samen te stellen. Door hun rechten en faciliteiten gelijk te trekken met die van studieverenigingen stimuleert De Haagse Hogeschool de leden van het panel. Door de rechten van het panel vast te leggen in het studentenstatuut, krijgt het de faciliteiten en vergoedingen die het nodig heeft.

Borging studentenpanel in studentenstatuut

De Haagse Hogeschool

Gevraagd en ongevraagd advies

Op de Rijksuniversiteit Groningen heeft het studentenpanel een bijzondere vorm. De UCFS (universitaire commissie functiebeperkte studenten) bestaat uit zes personeelsleden die iets te maken hebben met het beleid op het gebied van studeren met een functiebeperking en zes studenten. Hiervan hebben er vijf een beperking en is de zesde een afvaardiging van de universiteitsraad. Zij mogen te allen tijde gevraagd en ongevraagd advies uitbrengen aan het College van Bestuur.

Universitaire Commissie Functiebeperkte Studenten

Rijksuniversiteit Groningen

Snel en op een leuke manier veel opsteken

Via een minisymposium met drie lezingen, een discussie en een optreden van een stand-upcomedian kun je in een middag heel veel leren over studeren met een functiebeperking. Als de middag dan afgesloten wordt met een praatdiner waarbij ook studenten met een functiebeperking aanschuiven, heb je net als de examencommissies, studieloopbaanbegeleiders, docenten en managers van het Saxion een hele leuke en leerzame dag.

Minisymposium en praatdiner

Saxion Hogeschool

Colofon

DIT IS EEN UITGAVE VAN

handicap + studie,
expertisecentrum voor onderwijs
en handicap

christiaan krammlaan 2
postbus 222
3500 ae utrecht
030 275 33 00
algemeen@handicap-studie.nl
www.handicap-studie.nl

Utrecht, 2009

MISSIE

handicap + studie,
expertisecentrum voor onderwijs
en handicap stimuleert dat jonge-
ren met een functiebeperving
succesvol kunnen studeren in de
opleiding van hun keuze in het
hoger onderwijs.

ONTWERP

twee PK, Utrecht

DRUK

Avant | GPC

